

Výzva vláde Eduarda Hegera

Mimovládne organizácie sa pre znepokojivý trend netransparentného výberu predstaviteľov v Slovenskom pozemkovom fonde, Protimonopolnom úrade či do Rady Úradu pre verejné obstarávanie obracajú na vládu s výzvou na plnenie sľubu otvorených výberových konaní

19. októbra 2021

„Vláda SR zvýši transparentnosť výberových konaní a zavedie jednotný výberový proces... Zavedie dlhodobé plánovanie výberových konaní a uverejňovanie plánu výberových konaní s niekoľkomesačným predstihom... Zavedie transparentný výberový proces tak, aby boli do funkcií zástupcov štátu vyberaní ľudia napĺňajúci tie najlepšie odborné a osobnostné predpoklady... Vláda SR zavedie do výberového procesu prvky verejnej kontroly – zverejnenie výzvy na prihlásenie sa do výberu, prihlášky a dokladov kandidáta, verejné vypočutie prihlásených kandidátov, zverejnenie konečného návrhu na voľbu.“ To je len niekoľko výňatkov z Programového vyhlásenia vlády Eduarda Hegera pre roky 2021 až 2024, ktorými sa prihlásila k záväzkom predchádzajúceho kabinetu Igora Matoviča.

Transparency International Slovensko, Nadácia Zastavme korupciu, Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy a Slovensko.Digital tieto záväzky privítali, keďže politické a neodborné nominácie do verejných inštitúcií sú dlhodobo vážnym problémom Slovenska. „Jeho dôsledky sa prejavujú nielen v nekončiacich sa korupčných škandáloch, ale negatívne sa odrážajú aj na kvalite a efektivite služieb poskytovaných štátom,“ hovorí riaditeľ Transparency International Slovensko Michal Piško. Oцениť treba aj to, že po voľbách vo februári 2020 sa úroveň výberových konaní vo viacerých inštitúciách naozaj citelne zvýšila, či už išlo o pozície na Ústavnom súde, v Súdnej rade, prokuratúre, Rade pre rozpočtovú zodpovednosť, Finančnej správe, Národnej agentúre pre sieťové a elektronické služby, či v niektorých štátnych firmách.

„Naďalej sme však boli svedkami aj obsadzovania funkcií predovšetkým na základe straníckych preferencií, bez riadneho výberu, zohľadňovania odbornej kvalifikácie či morálnej integrity uchádzačov. A predovšetkým bez dostatočnej verejnej kontroly,“ upozorňuje riaditeľka Nadácie Zastavme korupciu Zuzana Petková. Príkladov je množstvo, od obsadzovania prednostov okresných úradov, cez riaditeľov úradov práce, štátnych nemocníc či banského úradu až po šéfov štátnych firiem a podnikov ako Všeobecná zdravotná poisťovňa či Vodohospodárska výstavba. Mimovládne organizácie na tieto prípady zlej praxe, ktorá je v príkrom rozpore so sľubmi z programového vyhlásenia vlády, vytrvalo poukazovali.

V posledných týždňoch, žiaľ, pozorujeme ďalší znepokojivý úpadok v tejto oblasti. Úrad vlády pre zanedbanie zákonných lehôt narýchlo v septembri vypísal výberové konanie na členov Rady Úradu pre verejné obstarávanie, ktorých bude vláda vyberať napriamo. Ide pritom o kľúčový kontrolný orgán, ktorý dohliada na zákonnosť verejných súťaží za stá milióny eur.

Minulý týždeň vláda prijala pravidlá pre „objektívne výberové konanie predsedu Protimonopolného úradu“. Aj šéfa tejto ďalšej kľúčovej kontrolnej inštitúcie budú vyberať len zástupcovia vládnych inštitúcií, parlamentu a Najvyššieho kontrolného úradu a teda politickí

nominanti. Navyše, bez verejného vypočutia a teda aj bez kontroly verejnosti. Takýto prístup z nášho pohľadu zaváňa uprednostňovaním straníckych kritérií pred odbornými a morálnymi.

Napriamo do tretice vláda minulý týždeň obsadila aj post generálneho riaditeľa Slovenského pozemkového fondu poradcom premiéra a bývalým poslancom OĽaNO Jánom Marosom. Inštitúcia, ktorá spravuje státisíce hektárov pozemkov štátu aj nezistených vlastníkov a jej dve bývalé riaditeľky skončili pre korupciu vo väzbe, si mimoriadny prístup bezpochyby zaslúži. Tým by však určite nemalo byť obchádzanie nárokov na odbornosť a priame dosadenie politického nominanta, o ktorého kvalifikačných predpokladoch na tento post, ani o predstave riadenia fondu, nevieme dokopy nič.

Znepokojivo na nás pôsobia aj návrhy koalíčných poslancov na posilnenie kompetencií ministra vnútra pri vymenovaní a odvolávaní prezidenta Policajného zboru, či odpor koalície k odpolitizovaniu voľby riaditeľa RTVS.

Nezávislosť kontrolných, regulačných a vyšetrovacích orgánov, ako aj verejnoprávnych médií, považujeme za kľúčový prvok systému brzd a protiváh, ktorý je základným murivom demokratických spoločností. Zodpovedná a protikorupčne naladená politická reprezentácia by mala dbať aj na vytvorenie dôveryhodných systémových pravidiel, ktoré už neumožnia podobný únos štátu, akého sme boli svedkami v predchádzajúcich obdobiach.

Ako predstavitelia protikorupčných mimovládnych organizácií oceňujeme, že viacerí predstavitelia súčasnej vlády sa zaujímajú o naše návrhy a prizývajú nás aj do niektorých výberových komisií a pracovných skupín. Ak nám to personálne kapacity umožňujú, radi pri výbere vysokých štátnych úradníkov a manažérov či pri nastavovaní pravidiel ich výberu pomôžeme. Spomínané prípady však našu motiváciu, žiaľ, výrazne oslabujú.

Transparency International Slovensko, Nadácia Zastavme korupciu, Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy a Slovensko.Digital vyzývajú Vládu SR, aby sa vrátila k dôslednému uplatňovaniu výberových konaní založených na princípoch odbornosti, morálnej integrity a verejnej kontroly. A taktiež k zakotveniu týchto princípov do príslušnej legislatívy. „Pri výbere vedúcich predstaviteľov verejných inštitúcií či manažérov štátnych podnikov považujeme za žiaduce stanovenie aspoň minimálnych jednotných štandardov,“ hovorí výkonný riaditeľ Slovensko.Digital Peter Kulich.

Dôležitými prvkami pre transparentné obsadzovanie kľúčových nevolených funkcií sú z nášho pohľadu predovšetkým vytvorenie odbornej výberovej komisie vrátane členov nezávislých na vládnej moci, zverejňovanie profesných životopisov a koncepcií riadenia uchádzačmi, verejné vypočutie či zverejnenie hodnotenia komisie na základe vopred známych a bodovaných kritérií. Dôveryhodnosť celého procesu, tak z pohľadu verejnosti, ako aj kandidátov, by zvýšilo aj jasné definovanie pravidiel, za akých okolností je možné víťazného kandidáta odmietnuť a kedy sa výberové konanie musí (nie môže) opakovať.

Ak bude záujem, na zmenách pravidiel sme pripravení odborne participovať. Vládu napokon vyzývame iba k tomu, k čomu sa sama zaviazala vo svojom programovom vyhlásení.